

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.029 у Хмельницькому університеті управління та права
імені Леоніда Юзькова

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидатки юридичних наук, доцентки
Сердечної Ірини Леонідівни на дисертацію**

**Погребняк Марії Володимирівни на тему
«ПРИПИНЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ДОГОВОРУ ДОВІЧНОГО
УТРИМАННЯ (ДОГЛЯДУ)»,**

**поданої на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Договір довічного утримання (догляду) є цивільно-правовим договором, який укладається для регулювання специфічних відносин, що стосуються питання набуття нерухомого та цінного рухомого майна у власність і питання утримання, догляду особи, яка такого догляду потребує. Ця тематика є актуальною як для теорії так і для практики, оскільки охоплені питання, зокрема, щодо припинення зобов'язань з договору довічного утримання (догляду) є вчасними та потребують детального дослідження.

Текстовий виклад дисертаційної роботи має традиційну структуру і містить необхідні розділи: анотацію, вступ, три розділи результатів власних досліджень, висновки, список використаних джерел і додатки. Послідовність викладу матеріалу в розділах дисертаційної роботи структурована і взаємопов'язана між собою.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна.

Результати дисертаційного дослідження **Марії Володимирівни Погребняк** є науково обґрунтованими, адже у роботі комплексно

опрацьовано широкий спектр проблем, пов'язаних з особливостями припинення зобов'язання з договору довічного утримання (догляду). Авторкою правильно та чітко визначено об'єкт, предмет, методи, мету і задачі дослідження.

Визначення мети та завдань дослідження, логічна побудова роботи дали можливість М.В. Погребняк сформулювати низку положень і висновків, які відзначаються оригінальністю та безперечною науковою новизною. Для досягнення поставленої мети і реалізації завдань роботи дисертантка використала широкий спектр методів дослідження.

Ознайомлення з дисертацією М.В. Погребняк дає змогу говорити про те, що сформульовані в ній наукові висновки та рекомендації мають належну міру достовірності та обґрунтованості, які вимагаються від досліджень рівня доктора філософії.

Варто відмітити, що дослідження М.В. Погребняк є детальним аналізом проблеми в сфері припинення зобов'язання з договору довічного утримання (догляду). Заслужують на увагу такі пропозиції та висновки авторки:

1. Запропоновано авторське визначення поняття припинення зобов'язання з договору довічного утримання (догляду) як зникнення правового зв'язку між відчужувачем і набувачем щодо об'єкта зобов'язання на підставах, передбачених законом або договором, внаслідок чого вони не мають прав і обов'язків один до одного, а у випадках, передбачених договором, перед третьою особою, що становили зміст договірною зобов'язання (с. 25).

2. Погодимось з думкою здобувачки, що підставою припинення зобов'язання з договору довічного утримання (догляду) не може бути новація (с. 26).

3. У дисертаційному дослідженні детально проаналізовано юридичні ознаки договору довічного утримання (догляду) (параграф 1.1), що дозволяє розкрити особливості цього договору.

4. Позитивним у дисертаційному дослідженні є виокремлення окрім загальних ще й спеціальних ознак, які характерні для договору довічного утримання (догляду), а саме: 1) метою укладення договору є відчуження права власності на майно та надання матеріального утримання (догляду); 2) відплатний; 3) реальний; 4) двосторонній; 5) строковий (як правило довгостроковий), за яким дострокове припинення зобов'язання не допускається 6) фідучіарний (довірчий); 7) ризиковий (анотація).

5. Авторкою додатково обґрунтовано, що заміна відчужувача як кредитора неможлива, що зумовлено правовою природою цих зобов'язань.

6. Пропозиція щодо можливості надати право відчужувачу та набувачу вимагати розірвання договору у разі, якщо згідно норм моралі та втрати взаємної довіри договірні правовідносини між сторонами зобов'язання не можуть надалі існувати є доречною та вчасною (анотація).

7. Доречною є пропозиція здобувачки щодо визначення правових наслідків розірвання договору довічного утримання (догляду) у разі визнання фізичної особи-набувача недієздатним: 1) набуття відчужувачем права власності на майно, яке було ним передано набувачеві за договором довічного утримання (догляду), та повернення йому цього майна; 2) залишити за набувачем право власності на частину майна, з урахуванням тривалості часу, протягом якого він належно виконував свої обов'язки за договором; 3) витрати, зроблені набувачем на утримання та (або) догляд відчужувача, не підлягають поверненню (ст. 125).

8. Розроблені пропозиції щодо внесення змін до законодавства, що вказує на високий рівень наукового пошуку.

Повнота викладу положень дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Основні результати дисертаційного дослідження викладено у восьми наукових працях, зокрема чотирьох наукових статтях у виданнях України, визначених фаховими з юридичних наук, двох тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

При цьому робота не позбавлена дискусійних положень, які потребують уточнення, зокрема:

1. Автокою зроблено висновок про доцільність запровадження додаткової вимоги для набувача – фінансова платоспроможність у формі фінансової звітності (для юридичної особи) та довідки про доходи (для фізичної особи) (с.с. 68, 200). Потребує додаткового обґрунтування позиція дисертантки, зокрема, чи доречно обмежувати коло потенційних учасників договору?

2. Спірним є покладення обов'язку на нотаріуса щодо перевірки належного виконання обов'язку набувача про поховання відчужувача, а також усіх передбачених договором довічного утримання (догляду) видів ритуальних послуг, оскільки виникає запитання яким чином буде відбуватись виконання цього обов'язку.

3. Дисертантка досліджує та вирішує питання щодо правових наслідків розірвання договору довічного утримання (догляду) у разі визнання фізичної особи-набувача недієздатним та відстоює позицію про неможливість виконання договору (стор.27). Однак провівши аналогію з сімейним законодавством, відповідно до норм якого: «Майновий обов'язок недієздатної особи за її рахунок виконує опікун» (п. 2 ч. 2 ст. 15 СК України), виникає запитання, в контексті дискусії, чи можливе виконання зобов'язань за договором довічного утримання (догляду) опікуном набувача, оскільки відчужувач як правило є особою похилого віку та потребує утримання та догляду?

Зазначене не знижує високого наукового рівня дисертації. Здобувачка проявила самостійність у розробленні складної наукової проблеми, провела теоретичний аналіз і отримала вагомні наукові результати. Опубліковані наукові праці здобувачки відображають основні положення дисертаційного дослідження.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження **Погребняк Марії Володимирівни** на тему «Припинення зобов'язання з договору довічного

утримання (догляду)», відповідає вимогам, встановленим Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання, що має істотне значення для науки цивільного права, а його авторка – **Марія Володимирівна Погребняк** заслуговує на присудження їй освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензентка
доцентка кафедри
цивільного права та процесу
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова,
кандидатка юридичних наук,
доцентка

Ірина СЕРДЕЧНА